

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Basileae, 1551

Dialogus quartus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-245](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-245)

diffinit gradus, quos & in carminibus Pythagoricis legimus. Iubet enim hic sicut & ille, ut caelestes primū omnes colamus deos, illos praecipue quibus patria quasi patronis est dedicata. deinde sequentes sub caelo deos. Quos omnes terrestres appellat. Mos enim Platonis est, et si omnia sub caelo elementa ponit, omniaq; in caelo modo caelesti, tamen omnia sub caelo appellatione terrae comprehendere, omnia itē in caelo caeli ignisq; nomine. Caelestes quidem eos: tum angelos intelligit superiores, tum sphaerarum caelestium stellarūq; animas. Deos uero terrestres, tum inferiores angelos, tum elementorum quatuor animas. Tertio mandat coli daemones, scilicet puriores, quasi deorum ad nos interpretes. Quarto heroas, id est, hominum animas deo acceptorū a corpore separatas. In his omnibus ita distribui praecipit cultum, ut maioribus numinibus maiora, minoribus minora: aequalibus aequalia munera conferantur. Quinto non tam coli & adorari, quam ornari & quodammodo honorari deorum patriorum status imperat, legibus consecratis. Quoniam uero omnem ad diuinum cultum exhortationē ab uno inchoauit deo: euidenter ostendit cetera numina neq; per se, sed a participatione primi dici deos: neq; propter se, sed illius gratia esse colēda, praesertim cum uniuersum eiusmodi cultum, duntaxat ut illi unico placeas, dicat suscipiendū. Sexto parentes quasi dei uicarios praecipit uenerari. Septimo propinquos genere, & familiaritate coniunctos, & hospites peregrinosq; ex diuino iussu amare charitate nō ficta. His autē praecipit inferitur euāgelicū, uanorum scilicet uerborū exactam rationem diuino iudici esse reddendam: cuius angelus nobis praest quasi superioris iudicis uicarius & minister, ut nos a turpibus reuocet, prouocet ad honesta: & cōsentientes quidē tranquillitate cōscientiae nutriat & delectet, dissentientes uero perturbatione conscientiae uexet. Vbi delectat, ab antiquis gratia nominatur: ubi uexat, furia. Et gratia quidē triplex, quoniam praeteriti praesentis et futuri gratia bonos oblectat. Furia quoq; triplex, quia malos similiter cruciat. Et utrobique Fatum, et Parca triplex cognominatur. Dicitur et Nemesis, praesertim ab Orpheo, ubi in superbos animaduertit. Profecto ueteres ut indicaret superbiam Deo maxime omnium dissonare obedientiam humillimam exigenti, dixerunt superbos non solum diuina censura, ut cetera uitia, sed etiā indignatione puniri, propriūq; ad punitionē eiusmodi numen introduxerunt. Nemesios nomine nuncupatū, quod quidem facit potētiam in brachio suo dispergitq; superbos mente cordis sui. Collige ē multis omnibus praecipue quatuor, legem, iudiciū, iustitiam, Nemesim. Horum exemplum accipe in teipso. Habes in mente legem, quid agendū sit, quid non, cōmuni norma distantem, & honestum quidem prosequendum esse, turpe uero uitandum. Habes et in ratione iudicium distantiore quadam argumentationum discursione discernens id quod in hac uel illa actione positum est, honestum esse uel turpe. Habes in uoluntate iustitiam, eligentem ita prosequi, ita fugere, ut ratio per mentis leges prosequendum iudicauit uel fugiendum. Habes in imaginatione eiusq; effectu Nemesim turpibus actionibus uerbisq; succensentem atq; legitime indignantē. Similiter in Deo lex iudiciū, iustitiaq; & Nemesis, sed modo diuino. Distinctius autē in Deo quidē lex angelisq; superioribus. In animae uero mundanae ratione, iudiciū. In eiusdem uoluntate iustitia. In angelis inferioribus seu demonibus medijs Nemesis. Vt cunq; distribuas, haec omnia diuinae legi mirabili quadam connexionione subseruiunt ad uirtutum premium, & supplicium peccatorum.

DIALOGVS QVARTVS DE LEGIBVS VEL DE LEGVM LATIONE.

GE IAM quam nam fore ciuitatem cogitare debemus? Neq; uero nunc de praesenti eius nomine, aut de futuro interrogo. Id enim forsitan aut ipsa colonia deductio dabit, aut locus, uel etiā fluuij, aut fontis, aut deorum qui in ea regione sunt alicuius cognomentum ciuitati nouae fama sua nomen imponet. Sed illud potius quaero, utrum maritima erit, an mediterranea? CLIN. Distat ferē hospes a mari haec de qua loquimur, ciuitas, stadjs octoginta. ATHEN. Portus uero sunt ne prope? an mare illud penitus importuosum? CLIN. Portuosa est hospes ea regio, quam maxime fieri potest. ATHEN. Heu, quid ais? Ager autem ille fert omnia? An aliquorum indigus? CLIN. Fert penē omnia. ATHE. Ciuitas uero aliqua ne illi proxima? CLIN. Non ualde. atq; idcirco habitatores illuc conducere cogitamus. prisca enim quadam hominū inde facta propulsione, magno temporis spacio iacet regio desolata. ATHEN. Quo ad campos autem montesq; & syluas pertinet, quo pacto disposita est? CLIN. Similis est reliquae totius Cretae naturae. ATHEN. Asperam igitur ipsam potius & syluestrem quam campestem esse dicis? CLIN. Aio equidem. ATHEN. Non est igitur ad acquirendam uirtutem incommoda. Nam si mari proxima esset et portuosa, nec ferret omnia, sed multarum rerum egeret, maximo sibi salutis fundatore opus esset, diu-

nisque legum latoribus, ne multos ac uarios mores, simulque prauos huiusmodi regionis natura contraheret. Nunc uero iuuat, quia stadijs octoginta remota est à mari, propinquior certe quam oportet mari, eo ferme quod portuosior est, ut ais. Satis tamen & hoc esse uideatur. Profecto mare ciuitati proximum quotidiana quadam iucunditate eam afficit. Veruntamen uicinitas ea nimium reuera falsa est atque amara. Nam cum mercibus & pecunijs cauponando ciuitas repleat, dolosi animi instabiles & infidos mores parit. Vnde parum & ipsa ad seipsam & ad gentes alias fidem & amicitiam colit. Aduersus hæc tamen illud habet remedium quod omnia fert. Cumque syluosa sit & aspera, licet omnia ferat, non tamen abunde omnia. Nam si esset ad omnia ferax atque fecunda, multum auri atque argenti ex emissionem rerum colligeret. Qua una re nihil ut breuiter dicam, perniciosius est, si unum uicinas ad generosos iustosque mores: ut in superioribus quoque si recordamur, est dictum.

CLIN. Recordamur quidem. Et illa tunc & nunc ista recte dicta concedimus. ATHEN. Materia uero ad fabricandas naues, nunquid illic abundat? CLIN. Neque illic abies est mentione digna, nec arbor picea. Cupressi item copia parua, pinumque et platanum illic raram inuenies. Quibus necessario fabri nauium ad interiores nauium partes utuntur. ATHEN. Atque in his etiam non male se habet regionis ipsius natura. CLIN. Quid ita? ATH. Quoniam opera precium est ut ciuitas facile imitari hostes improba imitatione non possit. CLIN. Cuius nam supradictorum potissimum gratia ista dicis? ATHEN. Obserua me uir preclare. Nempe illius gratia quod est ab initio de Cretenis legibus dictum, quas uos ad unum aliquid, id est bellum respicere dicebatis. Eas ego, quoniam ad uirtutem quodammodo referrentur, probe positas esse dixi: quoniam uero non ad uniuersam, sed ad uirtutis partem ferme, equidem non ualde laudabam. Nunc igitur me quoque uos in presentem legumlationem diligenter obseruate, siquid aut quod ad uirtutem non pertineat, aut quod ad partem solummodo, legibus sancio. Eum quippe solum recte ferre leges existimo, qui ueluti sagittarius illuc animum semper intendit, unde continuo aliquid semperque sequatur eorum que bona sunt: cetera uero relinquit, siue diuitias, seu huiusmodi aliquid quod à uirtutibus sit separatum. Imitationem uero hostium improbam tunc fieri dicebam, cum iuxta mare quispiam habitans, lædatur ab hostibus: Quale illud fuit. Dicam enim, non tamen præterita in iuriæ commemorandæ studio. Minos olim nauali copia fretus, crudele Atticæ tributum imposuit. Athenienses uero nondum naues ut nunc ad bellum paratas habebant, nec illa in regione arborum copia erat, unde naues facile fabricarentur. Quare non potuerunt rerum imitatione naualium ipsi quoque nauæ facti, statim hostes tunc suos ulcisci. Meliusque secum actum esset, si sapius septem adolescentes amisissent, quam quod illis accidit perpeti. Nam pro terrestribus firmisque copijs, nauales factæ consueuerunt cursim naues insillire ac cito decedere, nihil turpe facere arbitantes, si minus audeant hostium impetum expectare, ac mori: sed causas habent idoneas, ut armis amissis, minime, ut aiunt, turpiter fugiant. Huiusmodi uero ex nauali bello uoces audire contingit, non laude quidem ulla, sed uituperatione summopere dignas. Nunquam enim malis moribus, præsertim optimam ciuium partem assuefacere decet. Apud Homerum quoque nauium refugium hoc reprobatum uidetur. Vlysses namque Agamemnonem reprehendit, qui prælio Græcis apud Troianos occupatis naues in mare deducere iubebat. Quod moleste ferens Vlysses ait: An iubes instante belli turbine bene tabulatis instructas naues in altum deducere, ut Troianis ad uotum cuncta succedant, nos autem perniciose strages cladesque sequatur? neque enim graui sese pugnae committent, quum naues mari ad fugam paratas aspicient, sed neglecto bello cedent, atque inde uolabunt. Vbi quale consilium hoc tum fuerit, apparebit. Patet igitur Homerum quoque sensisse, obesse triremes ad pugnantium fugam paratas. Quippe uel leones his moribus usi ceruos fugere consuescerent. Præterea ciuitatum potentia quæ naualibus copijs fretæ salutem consequuntur, honores optimæ bellicarum rerum parti haudquaquam retribuunt. Nam cum arte gubernatoria, & quinquaginta uirorum principatu & remigio, uirorumque & uilium hominum opere res naualis geratur, non potest quispiam recte honores singulis reddere. Quomodo uero recte se habere ciuitas potest, si hoc ipso priuata fuerit? CLIN. Ferme impossibile. Veruntamen hospes nauale apud Salaminam Græcorum aduersus Barbaros prælium uniuersam nos Cretenes Græciam seruasse putamus. ATHEN. Atqui multi istud tam Græcorum quam Barbarorum

Minos coe-
git Atticam ad
dededos se-
ptem pueros

barorum affirmant. Ego autem, ô amice, & hic Megillus, pedestrem in Marathone & in Plateis pugnam, alteram principium salutis, alteram finem fuisse dicimus: & his quidem pugnis meliores Græcos factos fuisse, alijs non meliores, ut ita de prælijs quibus tunc pariter seruati sumus, dicamus. Bello enim apud Salaminam gesto, illud addo quod in Arte misso commissum fuit maritimum. Verum spectantes nunc civilis disciplinæ uirtutem, & regionis naturam, & legum ordinem consideramus. Non enim seruari ac esse solum, hominibus summo in precio habendum existimamus, ut uulgi putat: sed ut quam diu sunt, optimi sint. Quod & in superioribus, ut arbitror, à nobis est dictum. CLIN. Dictum plane. ATHEN. Id itaq; tantum animaduertamus, si eandem ipsam agamus uiam quæ ciuitatibus optima sit in constituenda habitatione legibusq; ferendis. CLIN. Mirum in modum. ATHEN. Dic ergo quod sequitur, quæ multitudo habitatura coloniam sit. Vtrum quicunq; uelint ex tota Creta, quasi magna in singulis ciuitatibus turba superfluat? An ad ipsius agri uires electi? Non enim uolentes ex Græcis omnes colligis. et si nonnullos uideo ex Argis & Aegina alijsq; Græciæ partibus regionem hanc habitare. Sed in præsentimihî dicas, unde futura sit uobis horum nunc ciuium multitudo. CLIN. Ex uniuersa Creta futuram existimo, & inter Græcos alios, qui ex Peloponneso uenient maxime ut opinor recipiuntur. Quod uero modo dicebas, uerum est, ex Argis scilicet istos esse. Etenim quod maxime modo hic genus laudatur, Gortynicum est, quod ex ipsa Peloponnesiaca Gortyne huc migravit. ATHEN. Sed non aequè facilis ciuitatibus illa in unum commigratio solet fieri, quando non examinum more sit, ut genus unum amicum inter se ab amicis ueniens ex una quadam regione, aut agri angustijs pressum, aut alia huiusmodi necessitate coactum in aliena commigret. Quandoq; uero accidit ut ciuitate seditionibus agitata aliò ciuium pars una secedat. Vniuersa etiam ciuitas bello uicta quâdoq; simul fugisse reperitur. Hæc autem omnia partim facilia sunt, ut noua in habitatione disponantur, & legibus denuo positis gubernentur: partim etiam difficilia. Nam quod genus unum est unius linguæ earundemq; legum, cum sacrorum & huiusmodi omnium communionem habeat, amicitia quidem inter se aliqua copulatur, sed leges alias, gubernationisq; modum à pristino discrepantem non facile suscipit. Quod uero propter legum suarum improbitatem seditionibus concitum fuit, cum primos illos propter consuetudinem quibus corruptum est mores desideret, durum se & inobediens gubernanti legesq; ponenti præbet. Quod autem ex uarijs confluit generibus, libentius fortasse nouas leges audiet: sed arduum est omnino, & longo tempore indiget, ut conspirare, & tanquam sub uno iugo equi, unum idemq; ut dicitur, efflare possint. Sed enim legum sanctio ciuitatisq; constitutio est ad uirorum uirtutem omnium perfectissima. CLIN. Probabile id quidem, sed clarius expone bene uir, quorsum id dixeris. ATHEN. Dum considerare legumlatores & laudare uellem, ad uile quid dictu uideor lapsus. Quod tamen si opportune dicatur, nihil negotij dabit. Ac quid ego conturbor, cum omnia humana ferè ita habere uideantur. CLIN. Qua de re dicis? ATHEN. Dicturus eram nullum unquam hominum aliquid lege sancire, sed fortunas casusq; uarios incidentes, leges nobis per omnia ferre. Aut enim imminentis uolentia belli, priorem peruertit rempublicam legesq; mutat: aut summa quædam penuria. Morbi quoq; multa innouare compellunt. Pestis etiam diutina, multorumq; annorum incommoda, & importuna tempestas. Hæc si quis animaduerrat, non uerebitur idem quod ego nunc, exclamare, mortalium neminem leges condere, sed humana omnia fortunis agi. Quod si quis in nauigatione, gubernatione, medicina, militari imperio affirmauerit, recte uidebitur dicere. Sed rursus & istud similiter de ijs ipsis bene dicitur, CLIN. Quidnam? ATHEN. Deum quidem omnia, & fortunam opportunitatemq; simul cum deo cuncta humana gubernare. Mirius tamen concedendum, tertium superiora, artem uidelicet sequi. Tempestate enim imminente multum interesse arbitror, gubernatoriam habeas artem, nec ne. An quo modo dicendum? CLIN. Ita profus. ATHEN. Nonne & in alijs eadem ratio? Atqui & legum lationi idem est tribuendum, ut concurrentibus alijs quæcunq; ad felicem regionis habitationem conducunt, legislator ueritatis compos ciuitati ipsi non desit. CLIN. Vera loqueris. ATHEN. Nonne qui in singulis illorum artem habet, precari poterit ut aliquid à fortuna sibi feliciter adsit, nec alia re præterquam artificio opus sit? CLIN. Valde. ATHEN. Cateri quoq; omnes, quos mo-

Quæ sint
quæ leges
producunt

Deum & for-
tunam op-
portunita-
temq; cum
deum guberna-
re, artem se-
qui

do diximus, si quis quaesierit, suas preces uotaque aperient, An non? CLIN. Plane. ATHEN. Idem & legislator, ut arbitror, faciet. CLIN. Sic puto. ATHEN. Age itaque sic eum interrogemus. O legislator qualem tibi ciuitatem tradi desideras, ut ipse ex reliquis postea sufficienter eam disponere possis? Quid recte deinde dicetur? An legumlatoris responsio afferri debet? CLIN. Vtique. ATHEN. Tyrannidi subiectam mihi tradite ciuitatem, dicet. Tyrannus autem iuuenis sit, memoria ualens, acutus, fortis, naturaque magnificus. Et quod in superioribus omnes uirtutis partes sequi debere dicebamus, id animo quoque tyrannico insit, siquid modo caetera profutura sint. CLIN. Temperantiam mihi uidetur hospes o Megille dicere tyranni animo inesse oportere. Nonne? ATHEN. Popularem o Clinia dico, non temperantiam illam quam extollens aliquis prudentiam appellandam esse monstraret, sed eam ipsam affectionem quae in bestiis & pueris illico apparet innata, ut alij ad uoluptatem proniores, continentiores alij nati esse uideantur. Quam quidem continentiam a bonis alijs separatam, paruifaciendam esse duximus. Tenetis quod dico? CLIN. Maxime. ATHEN. Hanc ergo naturam ad superiores illas naturae qualitates tyrannus habeat, si debet ciuitas celerrime & optime prout possibile est eam gubernationem assequi, qua felicissime uiuat. Nulla enim uelocior, nulla melior dispositio ciuitatis, aut est, aut esse potest. CLIN. Quomodo uero & qua ratione hospes id asserens aliquis, recte dici sibi quispiam suadebit? ATHEN. Facile intellectu est o Clinia, hoc ita natura esse. CLIN. Quid ais? Num quid esse illud asseris, si tyrannus iuuenis sit, temperatus ingenijque acumine & memoria pollens, fortis, magnificus, atque felix? ATHEN. Adde nihil aliud, nisi ut tempore ipsius laude dignus legislator reperiatur, & fortuna quaedam eos in idem conducat. Hoc enim si accesserit, omnia ferme deus dederit quae dare solet, quoties ciuitatem aliquam felicem maxime uult fore. Deinde si duo tales principes sint. Tertio loco si tres. Et successione eadem ratione seruata eo difficilius, quo plures: atque contra quo pauciores, eo facilius. CLIN. Ex tyrannide optimam fieri rempublicam affirmare uideris, cum summo certe legistore, modestoque tyranno facillime & celerrime ex illa in hanc mutationem fieri. Secundo ex paucorum potentia. Tertio ex populari. An non ita? ATHEN. Minime. Sed ex tyrannide primo. Deinde ex regia gubernatione. Tertio ex quadam populari potentia. Postremo paucorum potentia optimae reipublicae generationem difficillime suscipit. Plurimi enim in ipsa potentes sunt. Tunc uero haec fieri dicimus, cum uerus natura legum conditor inuenitur, & ei potentia quaedam communis cum illis contingit, qui plurimum in ciuitate possunt. Vbi autem paucissimi quidem numero sunt, potentia uero summi, quod tyrannidi accidit, ibi celer & facilis fieri mutatio solet. CLIN. Quo pacto? Non enim intelligimus. ATHEN. At uero non semel id a nobis, sed saepius, ut opinor, est dictum. Vos autem fortasse ciuitatem tyrannide pressam nunquam uidistis? CLIN. Ego quidem uidere eam minime cupio. ATHEN. Atqui quod modo diximus, in ea inspicies. CLIN. Quidnam? ATHEN. Quod non multo labore nec longo tempore tyranno opus sit, ciuitatis mores mutare uolenti. Nam siue ad uirtutis officia siue contra ciues perducere uelit, ipse primus uiam per quam sequantur caeteri, ingrediatur oportet, omniaque in seipso primum expressa praescribat agendo, alia quidem laudans atque honorans, alia uero uituperans, & eos qui non obediunt in singulis actionibus semper dedecorans. CLIN. Quomodo uero ubique magnum quid aut arduum existimabimus, ut ciues eum statim sequantur, qui ita suadet & cogit? ATHEN. Nemo uobis persuadeat o amici aliter unquam citius & facilius quam principum exemplo leges in ciuitate mutari. Neque aliter ocyus aut fieri nunc existimetis, aut futurum. Profecto hoc nobis neque impossibile est, neque factum difficile. Sed illud difficile factum est, raroque longo in tempore factum, quod si quando contigerit, innumera ciuitati cui eueniet & immensa bona efficiet. CLIN. Quid illud? ATHEN. Si quando diuinus amor temperate iustaque agendi magnae potentiae innascatur, quae aut in unius sita sit potestate, aut in plurium principatu diuitijs uel nobilitate generis excellentium: aut si quando naturam Nestoris quis reduxerit, quem & dicendi facundia, & temperantia uitae multo magis omnibus excelluisse ferunt, qualis quidem uir Troiae temporibus fuisse dicitur, nostris autem minime: si inquam talis quandoque uir fuit, aut erit, aut nunc inter nos est aliquis, & ipse beate uiuit, & illi quoque beati sunt, qui fluentia ex ore modesto audiunt uerba. Eadem quoque de uniuersa potentia ratio est, quod uide-

uidelicet cum in eodem hominē bene cum prudentia & temperantia simul potētia summa cōuenit, tunc demum gubernationis optimā, optimarumq; legum elucebit origo, aliter autem nunquam. Verum hęc tanquam fabula quādam oraculorum ritu dicta sint, ostensumq; sit, partim difficile esse, ciuitatem bonis fundari legibus, partim uero si cōtingerit id quod diximus, longe omnium facillimum & breuissimi tēporis opus. CLIN. Quo pacto? ATHEN. Sed conemur iam ciuitati tuę rem omnem accommodantes tanquam seniores pueris, leges oratione confingere. CLIN. Aggrediamur iam id sine mora. ATH. Deum in primis ad ciuitatis constitutionem inuocemus. Qui utinam audiat, exaudiēsq; propitius & benignus nobis adueniat, unā nobiscum ciuitatem & leges exornaturus, CLIN. Veniat opto. ATHEN. Sed qualem nam disciplinam ciuitati tradere uolumus? CLIN. Declara si placet, quid dicere uelis, utrum populi potestatem, uel paucorum, uel optimatum, uel regnum. Neq; enim tyrānidem te dicere arbitramur. ATHEN. Age iam uter uestrum prior mihi respōdere uult, quę nam ex his suę patrię respublica est? MEG. Num par est, quia senior sum, ut ipse prior respondeam? CLIN. Fortē. MEG. Cum Lacedæmonicam hospes rempublicā mente reuoluo, non facile tibi possum dicere, quomodo sit appellanda. Etenim tyrannidi similis esse uidetur. Nam Ephororū potestas mihi in modum ibi tyrannica. Nonnunquam tamen prę ceteris ciuitatibus populari gubernationi apparet simillima. Negare autem eam esse optimatum rempublicam omnino absurdum. Regnum quoq; in ea perpetuum, quod omnium antiquissimum tam a ceteris hominibus quā a nobis ipsis esse dicitur. Quare ita subito interrogatus, reuera, ut dicebā, non possum in pręsentia tibi distincte quę illarum sit respōdere. CLIN. Mihi quoq; Megille perinde ac tibi cōtingisse uidetur. Nescio enim quam illarum potissimum Gnosiam esse affirmem rempublicam. ATH. Verę enim ō uiri optimi respublicę uos participes estis. Quę autem modo nominatę sunt, non respublicę, sed urbium habitationes quędam sunt, in quibus pars una seruit alteri dominanti, & a partis dominantis potentia, tota nomen accipit gubernatio. Oportebat autem si hoc modo nominanda sit ciuitas, dei ipsius nomine nuncupari, qui illorū qui mentis cōpotes sunt, uerus est dominus. CLIN. Quis autem iste deus? ATH. An fabula paulisper utendum, si uolumus commode quod modo quęsitum est, declarare? An non sic faciendū? CLIN. Sic omnino. ATHEN. Multo ante habitationes urbium, de quibus in superioribus facta nobis mentio est, principatus quidam & gubernatio sub Saturno ualde felix fuisse dicitur. Cuius imitationē quandā habet, quę nūc ab optimatibus gubernatur. CLIN. Attentius ergo de ipsa, ut uidetur, est audiendum. ATH. Mihi quidem ita uidetur, propterea q; in medium modo produxi. MEG. Recte tu quidem, ac probe facies, si sequentem fabulam quatenus conuenit, exposueris. ATH. Faciam ut dicitis. Fama profecto beatę illius uitę ad nos usq; peruenit, copiosa ipsam omnia, suaq; sponte parata habuisse. Cuius rei causa fuisse hęc traditur. Cum intelligeret Saturnus, quemadmodum ipsi narrauimus, nullam hominis naturam res humanas ita gubernare posse, ut si omnibus arbitratu suo dominetur, lasciuiori superbia iniustitięq; non repleatur: cum hęc inquam non ignoraret, nō homines sed diuinioris pręstatiōisq; generis demones, ciuitatibus nostris reges principesq; pręfecit. quod nūc nos in ouium gregibus aliorumq; cicurum armētis facimus. Non enim bobus boues, nec capris capras pręficimus, sed nos ipsis genus melius dominamur. Similiter deus homines amans genus dæmonū generi nostro pręstantius nobis pręfecit, quod summa tam sua q; nostra facilitate nostrarum rerum curam habebat, pacemq; & pudicitiam, libertatem & iustitię copiam prębens, procul a seditione, ac felix hominum reddebat genus. Hic utiq; sermo ueritate usus asserit, ciuitatibus omnibus, quibus non deus, sed mortalis aliquis dominetur, nullam unquam malorū laborumq; fore quietem. Sed omni studio imitari nos iubet uitam quę sub Saturno fuit, & quantum in nobis est, immortalitatis, ipsi obtemperantes, priuatim & publice domos ciuitatesq; gubernare, ipsam mentis in qualibet re dispensationem, legem nuncupantes. Nam si homo unus aut paucorum, aut etiam populi potestas, uoluptati & cupiditati deditum animū habeat, hisq; repleti desideret, cumq; id minime assequat, inextinguibili inextinguibiliq; ardore & insanabili morbo uexet, dominetur aut ciuitati aut priuatis nōnullis, statim spretis legib. nō est ut modo dicebamus, spes ulla salutis. Considerare decet ō Clinia utrū huic rationi credendū sit, an aliter faciendū,

CLIN.

Difficile est fundare ciuitatem bonis legibus. Deus ante omnia opera inchoanda inuocari debet.

CLIN. Necesse est ut credamus. ATHEN. Perspicis tot legum species, quot & gubernationum à quibusdam existimari. Gubernationum uero species, quot multi ponunt, paulo ante narrauimus. Neque de re uili nunc, sed de re maxima nobis esse quaestionem existimes, nam quò iustum & iniustum respicere debeat, rursus in ambiguitatem incidit. Nec enim ad bellum, nec ad omnem uirtutem referri leges debere aiunt, sed ad illud potius quod constituta reipub. conferat, quaecumque illa sit, ut dominetur semper, nec pereat. Iustique definitionem sic natura optime se habere contendunt. CLIN. Quo pacto? ATHEN. Quod potentiori confert. CLIN. Apertius dicito. ATHEN. Sic accipe. Leges, ut aiunt, semper in ciuitate ponit, quod dominatur. Nonne? CLIN. Vtique. ATHEN. Nunquid existimas, inquit, uel populum superantem, uel aliam quampiam rempublicam, uel tyrannum, ad aliud potius sponte leges laturum quam ad utilitatem suam, hoc est sui principatus stabilitatem? CLIN. Non ad aliud. ATHEN. Si quis autem huiusmodi leges transgrediatur iam positas, ut iniquus punietur ab eo qui has institutiones induxit, iustasque appellat. CLIN. Sic apparet. ATHEN. Sic itaque iustum se semper habebit. CLIN. Sic sane haec asserit ratio. ATH. Vna profecto haec iniquitas ex illis est, quae de principatu sunt. CLIN. Ex quibus? ATHEN. Ex his inquam quas supra narrauimus, quos quibus imperare oporteat, exponentes. Diximus autem parentes filijs atque nepotibus, seniores iunioribus, generosos ignobilibus dominari debere: & alia quaedam, si tenetis, quorum alijs alia impedimento sunt, ex quibus unum hoc erat. Adiecimusque Pindarum existimare, secundum naturam ac iustum imperium esse, ut potentiora imbecillioribus dominantur. CLIN. Haec certe tunc dicta fuerunt. ATHEN. Considera iam quibus nostra ciuitas committenda. Miles nanque in ciuitatibus nonnullis id contingit. CLIN. Quidnam? ATHEN. Cum de principatu certatum esset, qui uicerunt adeo ad se solos rem contraxerunt, ut nullum uictis eorumque posteris magistratum concesserint, cauentes semper ne quis ex uictis potentiam adeptus, insurgat priorum memor malorum. Has quidem nos negamus esse respublicas, neque censemus rectas esse eas leges, quae non sint communiter totius ciuitatis gratia posita. Qui autem aliquarum partium gratia leges condunt, eos non ciues, sed seditiosos putamus, & iura sua frustra sic ab eis uocari censemus. Haec autem eam ob causam dicimus, quia nos tua in ciuitate non ideo magistratus alicui dabimus, quod diues sit, aut huiusmodi quicquam possideat, ut robur, magnitudinem, generis claritatem. Ei uero qui positis legibus parebit maxime, & hac re ceteris in ciuitate praestabit: deorum quoque cultum & ministerium dabimus, maximum quidem primo, secundum uero illi qui secundo loco excellet. Eademque ratione sequentibus singula pro dignitate distribuemus. Magistratus autem legum ministros appellauimus, non quia innouare uocabula cupiam, sed quia putem salutem hinc maxime ciuitati fore, & contrarium ex contrario. Interitum enim paratum illi ciuitati uideo, in qua non lex magistratibus, sed legi magistratus praesunt. Salutem uero illi, ubi lex seruientibus magistratibus dominatur. Cuncta certe bona quae dijs ciuitatibus praebent, huic affore cerno. CLIN. Per louem hospes acute, ut atas tua postulat, perspicis. Iuuenis enim haec obtuse admodum, senex acutissime cernit. MEG. Vera loqueris. ATHEN. Quid uero deinceps? Nonne uenisse iam ac adesse colonos arbitrari debemus, reliquumque ad eos sermonem peragere? CLIN. Quid prohibet? ATHEN. Sic itaque ad eos dicamus. Deus o uiri, sicut antiquus quoque sermo testatur, principium, finem, & media rerum omnium continens recta peragit secundum naturam circuens. Hunc semper iudicium comitatur, eos qui à diuina lege desierint puniens. Cui quidem iudicio quicumque felix futurus est adhærens, humilis subsequitur atque compositus. Qui autem superbia elatus est, quod pecunia uel honoribus antecellat, uel corporis forma polleat, qua cum iuuenilis animus demetia simul ardeat & petulantia, quasi nec principe nec duce ullo indigeat, sed aliorum ipse sufficiens ductor sit, is penitus à deo deseritur. Desertus autem, & alios huiusmodi nactus, exultat omnia simul perturbans, multisque uidetur minime contemnendus. breui tamen postea inculpabili dei punitus iudicio, seipsum, domum suam, ciuitatemque uniuersam simul euertit. Cum haec igitur ita disposita sint, quid facere & cogitare, quid ue cauere prudentem oportet? Nemini dubium quin cogitare quisque debeat qua ratione ex eorum numero sit qui deum sequatur. Quanam igitur actio à deo amatur, deumque sequitur? Vna certe, rationem unam antiquam habens atque praecipua, quod simile simili, quod moderatum sit

sic, amicum est. Immoderata uero neq; inuicē, neq; moderatis sunt amica. Deus profecto nobis rerum omnium maxime sit mēsurā, multoq; magis quā quīuis, ut ferunt, homo. Qui igitur huic tali amicus fore studet, eum necesse est ut quā maxime pro uiribus talis efficiatur. Atqui secundum hanc rationem quisquis hominū temperatus est, deo est amicus. Similis enim. Intemperatus autem, dissimilis, differens, & iniustus, ceteraq; similiter. Sed intelligamus ad hęc rationem illam sequi omnium rationum, ut arbitror, pulcherrimam atq; uerissimam, quod bonum uirū decet sacrificare dīs, & interesse diuinis. Nempe illos prosequi orationibus, muneribus, alioq; cultu diuino, pulcherrimum, optimum, commodissimum ad beatam uitam, idq; prae ceteris est decorum. Malo autem contrā cōtingunt omnia. Impurus enim mali est animus, boni autem purus. Ab impuro autem capere munera, neque bonum uirum, neque deum decet. Frustra itaq; circa deos prophani laborant, quod opportune faciunt omnes sancti. Atqui signum quidem hoc est, quod aciem debemus intendere. Sagittae uero ad illud quānam? & quis proprius ipsarum impetus, rectissime diceretur? Principio post cœlestium, ciuitatiq; præsidentium deorum honores, si quis terrestribus dīs paria, secunda, præcipua munera tribuat, rectissime signum ipsum pietatis attinget. Quae uero horum supra positorū imparia, & alterna uoce respondentia supra dictis, post deos istos daemones uir mentis compos sacrificabit, heroibusq; post daemones. Sequuntur statuae patrum deorum propriae secundum legem consecratae. Demum uiuentium cultus parentum, quibus fas est prima & maxima debita omnium antiquissima debitorum persoluerē. putare enim quisq; debet, omnia quae possidet, eorum esse qui genuerunt & educarunt, ita ut illis hęc omnia pro uiribus ministrare debeat, primum quidem externa bona, deinde etiam corporis, postremo quae ad animum pertinent, hęc omnia uidelicet mutuo data persoluens, & pro curis doloribusq; priscis parentum, in senecta recentes reddens, quando maxime indigent. In uerbis quinetiam per totam uitam parentes uenerari maxime decet. Leuium enim uolatiliumq; uerborum grauissima imminet poena. Nam omnibus præposita est Nemesis iudicij angelus, huiusmodi omnium cōsideratrix. Oportet itaq; iratis animumq; explentibus cedere seu uerbis siue rebus id faciant, non ignorantes patrem iure admodum filio ualde succensere, si quando ab eo iniuriam sibi fieri arbitretur. Mortuis uero parentibus monumenta decetissima, quae temperatissime structa neque consuetam magnitudinem oportet excedere, neq; minora illis facere, quae maiores genitoribus suis struebant. Annuas quoq; curas defunctorum quae ornamentum afferunt, instaurare decet, & noua quotidie repetita memoria semper parentes summopere honorare, impendio moderate pro fortuna utentes. Si hęc seruabimus, uitamq; semper ita agemus singuli, digna à dīs ceterisq; natura nostra superioribus omnibus præmia reportabimus, plurimum bona cum spe uiuētes. Quae uero erga filios, & nepotes, consanguineos, amicos, ciues, peregrinos, deos semper colendo, tum in congressu horum omnium operari quisque debeat, atq; ita uitam suam secundum legem illustrare, legum ipsarum tractatio demonstrabit, partim quidem suadendo, partim uero duriores mores uel supplicioq; cogendo: atq; ita ciuitatem nostram fauentibus dīs, felicem beatamq; efficiet. Quae uero rursus oportet necessariumq; est ut legislator, qui eadem quae & ego agitet, edisserat, neq; tamen sub ipsa legis forma commode dici posse uidentur, horum exemplum in primis tam ipsi legumlatori, quā his qui lege instituenti sunt, arbitror afferendum: deinde legum positionem incipiendam, reliqua omnia pro uiribus discutiendo. Talia uero quomodo maxime habeant haud sane facile una quadam formula comprehendere potest. Sed ita de ipsis modum aliquem capiamus, siquid de ipsis asseuerare possumus. CLIN. Dic age, quem modum? ATHEN. Vellem equidem eos ad uirtutis officia persuasos maxime & obtemperantes esse, idq; legislator facere ubiq; conabitur. CLIN. Quid nī? ATHEN. Quae igitur dicta sunt, non nihil ad illud cōducere mihi uidentur, ut si non crudus omnino audientis animus sit, mitior beneuolentiorq; in audiēdis præceptis efficiatur: beneuolentior uero factus, facilius perdiscat: quod si non omnino peragatur, aliquo saltem modo factum, satis esse putandum est. Nō enim magna est eorum copia, qui optimi quā maxime & celerrime conētur euadere. Hesiodum uero sapientem multi prædicant, cum dicat uiam ad uitā planam esse, ac sine sudore peragi, cum breuissima sit. Ante uirtutē uero, inquit, sudorem dī immortales posuerunt.

Nemesis

Ac uia

Ac uia quæ ad eam ducit, longa, ardua, & aspera primum: sed postquam ad summa fastigia peruentum est, quæ ardua uia fuerat, facilem præstat callem. CLIN. Bene dicere uideatur. ATHEN. Ita certe est. Verum quò sermonis spectabat progressio, uolo in medio uobis proponere. CLIN. Ponas. ATHEN. Orationem ad legislatorem sic uertamus. Dic nobis ô legislator, Si scires quid agendum dicendumq; nobis sit, nonne diceres? CLIN. Necessario. ATHEN. An non paulo ante dicentem audiuius non debere legislatorem poetis permittere, ut quæcunq; sibi placent, effingant? Non enim intelligunt, quæ dicta contra leges noceant ciuitati. CLIN. Vera loqueris. ATHEN. Si de poetis hæc ad eum dixerimus, erunt ne nobis modeste dicta? CLIN. Quænam hæc? ATHEN. Vetus ô legislator fabula passim à nobis fertur, atq; à cæteris omnibus confirmatur: poetam quando in Musæ tripode sedet, non esse mentis compotem, sed quasi fontem fluere, & quæcunq; influunt, prorsus effundere. Cumq; ars eius imitatio quædam sit, & cōtrarios affectus hominum exprimat, sæpe cogi poetam sibi ipsi contraria dicere, neq; scire utrum hæc an illa uera sint. Legislatori autem non licet duo quædam diuersa de uno in lege loqui, sed unū debet semper enunciare de uno. Id autem ex his quæ modo dicebas, animaduertes. Cum sepulchrorum alia excedant, alia deficient, alia medium teneant, mediocria tu simpliciter laudasti, fieriq; sola iussisti. Ego autem si uxor mihi ditissima esset, iuberetq; ut eā magnifice sepelirem, in poemate excedens sepulchrum laudarem: pauper autem uir atq; avarus, deficiens. Qui uero mediocres diuitias possidet, et ipse quoq; moderatus sit, medium laudaibit. Sed tibi non ita dicendum sicut dicebas modo, ut scilicet mediocre solummodo dicas, sed quid quantumq; mediocre sit, exponendum. Aliter ne putes orationem huiusmodi legem esse. CLIN. Vera loqueris. ATHEN. Vtrum qui legibus condendis incumbit, nihil tale in legum exordio dicit, sed statim quid faciendum sit, & quid non, exponet: multaq; imposta ad aliam se legem uertet, nulla ratione ad exhortandum persuadendumq; allata? Afferamus autem in medium modos medendi duos, quibus alij medici aliter curare consueuerunt, ut quemadmodū pueri medicum orant ut modo quā facillimo eos curet, ita & nos legumlatorem. Quod ut fiat apertius, nonne dicimus quosdam medicos esse, & quosdam medicorum ministros, quos etiam medicos appellamus? CLIN. Sic omnino. ATHEN. Siue liberi sint siue serui, qui dominorum iussu, cōsideratione, usu, & experientia artem possideant, non autem secundum naturam, sicuti liberi, qui & ipsi sic didicerunt, & suos filios instruūt? An ponis duo hæc genera medicorum? CLIN. Quid prohibet? ATHEN. Num igitur intelligis cum serui & liberi in ciuitate ægrotent, seruos à seruis plerunq; curari? Qui & in medicorum officinis uersantur, & omnia circumeunt, nec rationem ullam de singulis seruorum morbis, aut reddunt, aut accipiunt, sed quæ usu prodesse uidentur quasi exacte scientes, tyrannorum instar superbe & pertinaciter imperant, atque ita à seruo ad seruum medentes transuolant. In quo sane ad curandos ægrotantes domino facilitatem parāt. Liber autem medicus liberorum ut plurimum morbos curat atq; considerat, ita ut à principio morbi naturam perquirat, communiterq; cū egrotante atq; eius amicis uersetur, tum discendo ab illis nonnihil, tum quoad fieri potest docendo, nec ante imperat quicquam q̄ persuaserit. Atq; ita persuadendo semper mansuete ad sanitatē perducere ægrotantes conat̄. Vter melior est & medicus & exercitator, qui sic, an qui modo illo medetur, atq; exercet? Qui uidelicet dupliciter uim unā perficit, an qui simpliciter, & eū qui deterior ex duobus atq; atrocior modus est, exequitur? CLIN. Multū præstat hospes, qui hoc dupliciter peragit. ATHEN. Vis ergo duplex hoc atq; simplex, quomodo in legibus ferendis fiat, consideremus? CLIN. Volo equidem. ATHEN. Dic age per deos, quā legis cōditor primā legem cōscribet? An nō secundum naturā, primum generationis in ciuitate principatum ante omnia legibus exornabit? CLIN. Plane. ATH. Principium autem generationis omnibus ciuitatibus nuptiarum conuentus atq; cōmunio. CL. Vtq;. ATH. Quare si nuptiales primū leges ponantur, bene ad omnē ciuitatem recte constituendam posita uidebuntur. CLIN. Sic est omnino. ATHEN. Simplicem ergo primū dicamus, quæ sic se forsā habebit. Vxorem quisq; à trigésimo anno usq; ad trigésimū quintum ducat, Si non duxerit, pecunia mulctetur atq; dedecore: pecunia quidem tāta uel tanta, dedecore autē tali quodam uel tali. Et simplex quidem lex de nuptiis talis sit, duplex autem talis. Vxorem ducere quisq; debet ab anno trigésimo ad trigésimū quintum

quintum, cogitans quòd natura quadam humanum genus quodammodo immortalitatem consequitur. Cuius rei quisque natura summopere cupidus est. Nemo enim est qui non desideret perpetuū apud posteros nomen habere. Genus itaque hominum immortale hoc modo in sempiternum perdurat, quòd filiorum filios relinquendo unum & idem semper per generationem immortalitatē adipiscatur. Nefas autem est immortalitate seipsum sponte priuare. Hac uero ex animo ille se priuat, qui filios & uxorem negligit. Quicumque legi huic obtemperauerit, indemnus esto, Qui uero non paruerit, & quinque ac triginta annos natus uxorem non duxerit, ne solitariam uitam lucro sibi & uoluptati fore censeat, tanta in annos singulos mulctetur pecunia, neque eorum particeps honorum sit, quos iuniores quotidie in ciuitate senioribus exhibent. Duabus his legibus inuicem comparatis, de singulis iudicare licet, utrum oporteat eas duplices longitudine quæ breuissima conscribere, ut persuasiones simul interponantur & minæ: an minis uti solum, & simplices longitudine leges condere. MEG. Laconici moris est hospes, breuiora semper eligere. Siquis autem in his me iudicem faceret, ut eligere mihi liceret ex his utram uelim legem in ciuitate, longiorem eligerem: in cæterisque legibus omnibus, si duo hæc proponantur, ad hoc ipsum exemplar idem facerem. Oportet tamen præsentem legem & Clinia huic probari, huius enim ea ciuitas est, cuius usui leges hæc conduntur. CLIN. Probe tu quidem Megille. ATH. De prolixitate quidem uel breuitate scribendi curare nimis ineptum est. Non enim breuissima aut longissima, sed optima sunt, ut arbitror, eligenda. Atqui & in legibus paulo ante propositis, non duplicitate solum altera magis quam altera ad uirtutem confert: sed quod de duplici medicorum genere dictum est, rectissime est appositum. Quod quidem legislatorum nullus unquam cogitasse uidetur. Nam cum liceat duobus quibusdam ad ferendas leges, ut persuasionemque uti ad turbam disciplinæ expertem, quoad possunt altero solum utuntur. Non enim persuasioni minas coniungunt, sed uim puram solummodo inferunt. Ego autem, o uiri beati, tertium quiddam etiam faciendum in legibus uideo, quod fieri nusquam uidemus. CLIN. Quidnam? ATH. Quod per ea de quibus disseruimus nobis deo quodam aspirante factum est. Mane enim disputare de legibus cœpimus, & iam meridies est. & hoc amœno in loco commodissime quiescimus, de legibus solummodo disputantes. Et nunc primum tractandarum legum principium facere mihi uidemur. Superiora uero cuncta exordia legum erant. Quorsum hæc? quia uolebam dicere, quòd sermonum omnium cæterorumque quibus uocis imitatio est, exordia sunt, & quasi quædam præludia, quæ artificiosam aliquam & utilem ad reddendam tractationem habent. Nempe illis quæ citharædici cantus leges uocantur, & reliquæ musæ, proœmia mire adinuenta præponuntur. Verarum autem legum, quas ciuiles esse dicimus, nemo unquam proœmium aliquod aut pronunciauit, aut conscriptum in lucem protulit, quasi nullum natura sit. Nobis autem mora hæc & disputatio nostra esse aliquod significare uidetur. Leges autem quæ modo duplices appellatæ sunt, non duplices sunt simpliciter, sed duo quædam, lex, ac legis exordium. Atque ea quam tyrannico & medicorum seruilium imperio cōparauimus, lex mera est. Quod uero ante positum fuit dictum, ad hoc persuaforium, reuera ad persuadendum spectat quidem, sed uim habet exordij. Nam ut beneuolentius audiāt legislatoris imperium, quæ lex est, & propter hoc facilius suscipiant ciues, idcirco tota illa oratio habita est, quæ ad persuadendum est induta. Quapropter ut mea sententia fert, non legis ratio, sed proœmium totum hoc merito appellabitur. Post hæc autem quid insuper addi desidero? hoc sanè. Oportere legis latorem exordium semper omni legi præponere, & in singulis in quo à seipsis differant, quatenus duo illa, quo modo relata sunt, differebant. CLIN. Ego quidem nunquam aliter uirum harum rerum peritum leges ferre desiderarem. ATH. Probe mihi o Clinia eo dixisse uideris, quod omnibus legibus proœmium quoddam præerit, & quod oportet in omni legum conscriptionis principio, omni sermoni præponere exordium legibus singulis accommodatum. Non enim paruum est quod postea dicitur, nec parum refert clarene an obscure talia commemorentur. Si autem magnarum paruarumque legum exordia similiter confici iubeamus, non recte iubebimus. Non enim in omni cantu neque in omni sermone id faciendum. Nam & si possit in omnibus inueniri, non tamen omnibus utendum est. Id autem ipsi rhetori, cantoribus, & legum conditori semper est concedendum. CLIN.

Xx Vera

Homoge-
neratiōe fit
sempiter-
nus

De exordijs

Vera loqueris hospes. Sed ne ulterius immoremur, immo uero ad sermonem propositum iam reuertamur, & ab illis incipiamus, si tibi placet, quæ supra haud quasi proœmio utens dixisti. Quare iterum, ut ludentes aiunt, meliora ab initio secunda resumamus, quasi certum proœmium non quemlibet sermonem ut nuper tractantes. Incipiamus itaq; & exordiri profiteamur. Ac de honore quidem deorum maiorumq; nostrorum cura satis sit dictum: cætera transigere annitamur, donec tibi uidearis sufficienter totum proœmium absoluisse. Deniq; post proœmium leges aggredieris. **ATHEN.** Cum de dijs deosq; sequentibus & parentibus siue uiuentibus siue defunctis satis per exordium dixerimus, ut nunc affirmamus: quod restat, ut tu iubere uideris, in lucem est educendum. **CLIN.** Prorsus quidem. **ATHEN.** Post illa uero quæ ad animos, quæ ad corpora, quæ ad externa pertinent, quo studio colenda sint communiter differendo, ita determinare oportet, ut & dicentes & audientes disciplinam pro uiribus consequamur. Hæc ergo post illa nobis reuera dicenda audiendaq; sunt. **CLIN.** Recte admodum loqueris.

ARGUMENTVM MARSILII FICINI FLORENTINI
In Dialogum quintum De Legibus.

MIRABILIA quotidie fieri uidemus à magnete in ferrum, à succino in paleas, à fulguribus in solida, ab ignito sulphure in bombardam, à tota natura uel in motu cœli, uel in artificiosa rerum quæ gignuntur, formatione. Causas quidem ignoramus, neq; tamen ob causarum ignorantiam negamus effectus fieri, quos uidemus. Mirabilia rursus fieri nonnunquam ab animis nostris in oraculis cæterisq; prodigijs testis est non solum omnis historia, sed auctoritas etiam Mercurialis & Pythagorica atq; Platonica. Et si stupendorum nostræ mentis operum rationem certam facile omnes assignare non possumus, negare tamen opera uel facta fuisse, uel posse fieri, non debemus. Videmus ignem quo cœlo similior est quàm cætera elementa, eo mirabilius agere, ut breui ad suam trahat formam, quæ cætera tempore uix longissimo trahunt, neq; mixtionem perpetiatur, & cum uidetur diuidi diuidat, longiusq; admodum quàm cætera suum protendat effectum, & longissime per lumen agat atq; momento. Verum habet hoc à cœlo, & cœlum imagine sui agit, id est lumine, quæ ignis uix naturali efficit qualitate. Quis enim dubitet cœlestia per radios suos tam nobis occultos, quàm manifestos ab ipsis uelut imagines profluentes, mouere inferiora semper atq; formare? ferme non aliter quàm uultus speculum, & speculum concauum materiam siccam positam è conspectu. Sed age iam in hoc speculo & superos in animam speculemur. Quanto efficacior est ignis cæteris elementis, et igne cœlum, tanto efficaciores cœlo sunt spiritus qui uel uiuificant uel mouent cœlum, uel uiuificantium & mouentium sunt consortes. Spiritus ergo superiores in nostros utpote consortes, imaginum duntaxat suarum influxibus operantur, quemadmodum uultus in speculum: atq; agendo in eas formant, simillimasq; efficiunt: usque adeo ut animæ sepe tam ferme mirabiliter, quàm cœlestes soleant, operentur. Quemadmodum uero speculum ad imagines à uultu suscipiendas quinque modis præcipue preparatur: primo quidem natura uitrea, deinde per spicuitate, tertio lenitate, quarto resistentia, quinto positione: sic & animæ nostræ ad influxus numinum preparantur. Primo quidem, quod intellectuales nature sunt sicut & illa, Secundo, quando per intellectum, fide illis hærent indubia. Tertio, per uoluntatem amore in illa sese ardentissimo transferunt. Quarto, tota in illis firmiter memoria sperant. Quinto, si corpus habeant, & natura illis accommodatum, & diligentia preparatum, tunc in mentes nostras à superioribus ita labuntur instinctus, ut à fidibus lyre in fides similiter temperatas. Tunc prodigia, somnia, uaticinia, oracula ueniunt. Mitto quod Iamblicus Porphyriusq; narrant, oracula quædam per aquam fieri solita, quædam per aerem, quædam uero per ignem: forte quia à demonibus, uel aqueis, uel aereis, uel igneis mittantur. Forte etiam quoniam locis & temporibus alijs atque alijs, per occultas causas contigerit mentium humanarum affectus ad superiora conuerti, conuersosq; inde formari. Profecto nostræ mentes in uaria nimium distrahuntur. Verum si quando integra uirtute sua ad certum opus utantur, sicut & ignis tota intentione nature comburit, & cœlum toto agit influxu, tunc Plato non dubitat mirabiliora à nostris mentibus quàm ab igne uel cœlo, facillime prouentura. Non dubitant & Auicenna Algazelesque, nescio qua sorte sepe Platonici. Sed de his in Theologia latius disputamus. Quibus euangelicum illud de fide montes permutatura, maxime confirmatur: confirmantur & plurima quæ Plato in libro superiori & hoc quinto, immo & sequentibus omnibus de oraculis asserit, adeo ut non aliter, uel urbis dispositio, uel reipublicæ forma, uel sanctio legum sese habeat, quàm per oracula comprobetur. Verum quamuis oracula tria commemoret, tamen cæteris insuper uaticinijs quæ ueriora forsitan reperiri possunt auctoritatem suam ad idem manifeste concedit: Sed iam ad argumentum quinti proprium ueniamus. Cum igitur animus noster speculum sit diuinorum, merito post diuinorum cultum in quarto descriptum, mox in exordio quinti

animum